

▸ Nyerges András

Szájzár és haddehadd^{*}

3/1. Egy este séta közben fölfedezték, hogy a szomszéd házban fogorvos működik, s a kapu alatt fölfedezték a pácienscsalogató versikéjét is:

*Nem kell már túrnie, ha a foga fáj,
könnyen, hamar, olcsón
meggyógyul mostantól
Apsaynál!*

A versike alatt nyíl és felirat igazította útba az embert: második emelet 2., a lifttől balra. Ne vigyorgj, szólt rá Gyógyégyé a férjére, igenis jó tudni az ilyesmit. Ezek után nehéz volt véletlennek minősíteni, hogy Gyógyének aznap éjszaka elkezdett lüktetni, majd hasogatni a bölcsességfoga. Ezt annyira személyes sértésként fogta fel, hogy még veszekedett is a fogával, azért csinálod, ugye, mert olyan közel rendel az az Apsay, azt gondolod, végre lehet fájni, nem kell szolidárisnak lenned velem, akinek a szájában laksz. Az ám, csakhogy a múltkor elárultad magad, nyavalyás, mert mikor a hurcolkodás miatt nem tudhattam kezelésre járni, képes voltál rá, hogy ne gyulladj be — akkor most miért nem bírsz magaddal? Dolgom most is van elég, fogorvosi várószoba helyett a könyvtárban kéne ücsörögnöm! Az egész attól van, csitítgatta Gyógyégyé, hogy szinte júniusi a meleg.

* Részlet a *Háztűznéző* című regényből

3/2. Hát ezt elbasztuk, bömbölte a nagyobb erő kifejtés végett lábujjhegyre állt, majd onnan a sarkára visszazökkent Apsay, amikor meghallotta a végzetes recsenést, amint Gyógyé foga a fogója szorításában szilánkokra roppant. Órák óta kínlódott már, verejtékének kövér csöppjei folyamatosan hulldogáltak alá. A megátalkodott fog kettétörését olyan méltatlankodva jelentette be, mintha Gyógyé kifejezetten a bosszantására növesztett volna épp ilyet. Hogyhogy *tuk*, Gyógyé ezen akadt fenn, maga törte el az én fogamat, nem én a magáét, mondta volna, ha képes kipecskelt szájjal megszólalni. Jobb, ha tudja, hogy a benntmaradt rész eltávolítása valóságos operáció lesz, méghozzá többemberes, úgyhogy arra majd holnap és nem itt kerítünk sort. Bokacsattogtatós nyájasságának, mellyel új paciensét fogadta, nyoma sem maradt, pedig három órával ezelőtt Gyógyé ehhez igazodva jelentette ki valamiféle kedélyeskedő könnyedséget erőltetve, hogy magától nem, csak a felesége unszolására szánta el magát, hogy egy semmiség miatt beül az inkvizíciós székbe, ha már a fogorvos a szomszéd házban lakik, de tény és való, hogy a foga éjszakánként cirkuszos *egy kicsit*. Ezt tulajdonképp ráolvadásnak szánta, hogy a foga ahhoz tartsa magát, ami fennhangon elhangzik, s a lelke mélyén azt remélte, hogy ezek után a doktor se találhat nagyobb bajt, és a *kis cirkuszos* okát *ripszropsz* elhárítja. Apsayt meglátni és elnevezni *belvárosi mokánybercinek* egy pillanat műve volt, az olajos barna szem, a dús, hullámos haj, a széles pofacsont snájdig világfinak mutatta, és Gyógyé számára az is hamar világossá lett, hogy Apsay inkább lehetett volna bonviván, mint orvos, ha mégsem lett az, amiatt a húsz centiméter miatt, ami a testmagasságából hiányzott. A kezelés első órájában Apsay úgy viselkedett, mint aki ennél százszorta súlyosabb helyzetekhez van szokva, operettségereket fütyült és ha valami nem elsőre sikerült, alaposan kicifrázott káromkodásokkal szórakoztatta Gyógyét, aki egyelőre sem fájdalmat, sem unalmat nem érzett. Lekötötték a figyelmét a rendelő berendezésének furcsaságai, a jókora talpas feszület a gyógyszereszekrény tetején, meg a piros-fehér-zöld szalag a fűrógépállványon, és a fölébe hajló dundi nővérke köpenyéből csaknem kibukó mellei, melyek látványa töprengésre készítette, vajon a doktor önmagát stimulálja ezen a módon, mert ha fáradna, csak ránéz, és felajzódik, vagy plusz juttatásként adja a pácienseknek, ezzel adva értésükre, hogy a prüd régi rendszert felváltó új világban az orvosi rendelő is, megértve az idők szavát, piaci alapra helyezkedik, mint körülötte minden, a beteg pedig jöjjön rá, hogy amihez társadalombiztosítási ellátótként nem jutna hozzá, azt privát betegi minőségében, a gyógyítást kiegészítő extra szolgáltatásként a magánrendelőben megkapja. Kezdett kíváncsi lenni rá, járnak-e ide női betegek is, mert azok számára aligha jelent különösebb vonzerőt a nővér nagylelkűen feltárt dekoltázsa, de az itt töltött idő alapján arra a következtetésre jutott, hogy Apsay azok közé tartozhat, akik szemében csak a férfi számít embernek, és férfiből is csak az olyan, mint ő. Gyógyé némi önelégültséggel állapította meg, hogy akárki nem lenne képes a fogorvos székben azzal kiapcsolni az agyát, hogy szociológiai eszmefuttatásokkal múlatja

az időt, és szinte észre sem venni, mit művelnek a szájában. A téma, amit Apsay rendelője kínált, igencsak sok szétszálaznivalót hordozott magában, és úgy gondolta, érdemes lesz később is visszatérni rá, mert amit itt lát, arról árul el sokat, hogy miféle világba csöppentünk. Kíváncsi lett volna rá, hogy a nővérke önként nyitott-e ki a szokásosnál eggyel több gombot a köpenyén, afféle alvállalkozóként, akinek magának is érdeke, hogy a páciensek idecsábuljanak, s aztán ide is szokjanak, vagy a doktor az alkalmazás feltételül szabta a méretes keblek közszemlére tételét? Megpróbálta a problémát másképp is szemügyre venni: bármennyire vonzóvá teszik a kezelést a nővéri bájok, a látvány bumeránghatást is kiválthat, mert aki a fájós foga miatt téved be ide, abban gyanú támadhat a kezelés minősége iránt, s azt kérdezheti magában, vajon Apsay a jártasság és ügyesség szempontja alapján választott asszisztenst, vagy a domborulatok nagysága döntött? Miféle doktor az olyan, akinél nem a gyors, precíz, szakavatott közreműködés a legfontosabb? Amikor már második órája ült itt, kiderült, hogy *kicsit cirkuszosni* egy hármás gyökerű, hatalmas, begyulladt bölcsességfoga szokott. Apsay egyre inkább elkomorodott, fogók egész arzenálját vetette be, és már nem annyira meggyógyítani, mint legyőzni akarta azt a fogat, maga a kezelés pedig kezdte egy hadműveleti haddelhadd jellegét ölteni. Már a fájdalom is jócskán átlépte az ingerküszöböt, de Apsay csak akkor döbönt rá, hogy az idegeket lebénító injekció nélkül kezdett bolygatni egy gyulladt területet, amikor Gyógyé görcsbe ránduló, megfeszülő teste már szinte homorítva megfeszült és majd kiesett a székből. Mikor azonban elhatolt a tudatáig, hogy valamiről megfélelkezett, felháborodva ráripakodott a nővérré, az ampulla miért nincs kikészítve, ha nem csak a seggét vakarászná egész idő alatt, a beteget megkíméltük volna a szenvedéstől, úgyhogy riszáljon ide gyorsan, és próbáljon meg arra figyelni, amit kérek, világos? A nővérnek nemcsak az arca, de a melle is pipacsvörös lett, doktor úr, rebegte, a fecskendőket fertőtlenítettem, azért felejtettem el az injekciót. Gyógyé, ha teheti, rászólt volna, nehogy már más mulasztását vállalja magára, de tudta, hogy ez félreérthető lenne, mintha a nőt védené, nem a nő igazát. Amikor Apsay megkapta a tűt, olyan indulattal döfte a foghúsba, ahogy egy vívó visz be találatot ellenfele plasztronjára, és az injekció szinte jobban fájt, mint bármely más művelet. Már a nyálelszívó folyamatos szörccsögését is nehezen tűrte, és kezdte egyáltalán nem érdekelni, mi lesz a fogával, az sem, hogy átcirkuszos-e még egy éjszakát, csak felkelhessen innen, és megszabaduljon az orcája és ínye közé tömődött párnácskáktól, meg a nyelve tövén és a garatján érzett förtelmes keserűségtől. Egyetlen dologra volt kíváncsi, végeztek-e mára, de az ajkait összeértetni nem tudta, V, B, M meg P hangok képzéséről szó se lehet, s amit mégis kipróbált a száján, az *okto ú, ue éeztünknek* hangzott. Apsay tette magát, mint aki a kérdést nem is hallja, és előbb sértődötten rávágta, ha én nem sajnálom az időt a maga lehetetlen, összeviassa ágazó agyarára, az a legkevesebb, hogy maga csöndben vár, aztán minden átmenet nélkül felfortyant, tudja mit, ma már nem kínlódom tovább! Intett a nővérnek,

Ilcsikém, tisztogassa már le a vért, vagy azt is én csináljam? Máris csinálom, vinnogyta a nővér, csak ne tessen rám haragudni. Apsay letépte a gumikesztyűjét, szorosan a nővér háta mögé állt, és attól sem zavartatva magát, hogy Gyógyé látja, amit művel, belemarkolt a fenekébe, mintha a húsa rugalmasságát ellenőrizné, aztán a mokányberci egy paskolással adta jelét az elégedettségének, ne féljen, Ilcsikém, amíg a segge ilyen kemény, minden meg van bocsátva. Gyógyé elképedve figyelt, mint aki el se hiszi, hogy látja, amit lát, az meg végképp felborzolta a kedélyét, hogy Apsay azzal a piszkos vigyorral próbált rákacsintani, ahogy cimborák, sőt *lyuksógorok* néznek össze, akik értik egymást, ez pedig viszolyogtató érzés volt, és Apsay helyett is szégyellte magát, de közben elképedve hallotta, hogy a nővér köszönömöt rebeg, mint akit a seggmarkolászás megnyugtatót afelől, hogy nem rúgják ki. Apsay fel se vette páciense megbotránkozását, magabiztos, de kissé fáradt hangon igazította el, maga holnap délelőtt bejön a sztomatológiára, ahol keményen védni fogunk, másképp ugyanis nem lehet már feltárni a sérült bal oldali palatumot. Ma éjszaka még lehet sebláza, a szájjár garantált, kisebb vérzés is előadódhat, de nem kell pánikba esni tőle. Ha úgy jött volna hozzám, hogy előbb csináltat egy röntgent, megspóroltunk volna egy egész délutáni kínlódsát. Előre szólok, hogy most egy ideig szédülni fog, de mivel mondta, hogy szomszéd, bátran elengedem, férfiember a Csernovics utca kilencből a Csernovics utca hétbe akkor is eltalál, ha randa kis pajeszos biboldók potyognak az égből, nem igaz? Ezen jóízűt nevetgél, az meg fel sem ötlött benne, hogy a biboldozást bárki sértőnek találhatja, hiszen a magyar közmondások egyikét idézte, igaz, a mai idők szellemében kicsit átalakítva, s ezzel Gyógyét is beemelte abba a körbe, amelybe ő tartozik, s amelynek természetes az ilyen beszéd. A nővérke markolásása is természetes mindenki számára, aki férfi és magyar, és ha a páciensnek nem tetszik, magamagáról állít ki vele bizonyítványt. Gyógyé arca árulkodóan megrándult, s közben a tehetetlensége nyomasztotta, mert ha beszélni nem tud, még úgy tűnhet, semmi kifogása a zsidózás ellen, csak a fájdalmát jelzi az arcrándulásokkal, ez pedig — ha csak másodpercekre is — azt a látszatot keltheti, hogy enged magára tukmálni olyasmit, ami ellen minden porcikája tiltakozik, amit nem, nem és nem fogad el közmegegyezésnek. Apsay nem tudta vagy nem akarta megérteni, hogy Gyógyé heves kézmozdulatai vitatkozási vágyat jeleznek, ne adja itt nekem a mártírt, legyintett, annyira nem fájhat, az injekciónak még hatnia kell. Vagy maga mindig ilyen anyámasszonykatonája?

3/3. Mivel megszólalásra Gyógyé egyelőre képtelen, a szerzőnek újfent közbe kell lépnie, hogy a patthelyzet ellenére is kiderüljön, mi kavarog hőszünk fejében, aminek kimondásában a szájjár bosszantó, de meglehetősen áldásos módon akadályozza. Ahogy áll ott, szinte gyökeret eresztve a rendelő küszöbén a bensejét feszítő indulatokkal, gyűlöletesnek érzi a technikai akadályt, amely lehetetlenné teszi, hogy amit gondol, Apsayra zúdítsa. Dühöng és méltatlankodik, mert legjobban a róla feltételezett cinkosság

zavarja. Aligha tudná pontos szavakba önteni, hogy mi háborítja fel, hiszen ő is, mint annyian mások, elszoktak attól az utóbbi évtizedekben, hogy megfogalmazzák, amit gondolnak, el is szoktatták őket ettől, a dolgok nagyjából körülrása rendszerint elégnék bizonyult, sőt az éles, egyértelmű, köntörfalazás nélküli beszéd a békesség felrúgásának számított volna. Pár hónap azonban édeskeves volt ahhoz, hogy egy Gyógyé kaliberű értelmiségi felfogja, bármit kimondhat, csak legyen mögötte aranyfedetként tudás és meggyőződés. Nem bírta volna *ad hoc*, abban a pillanatban, amikor az inger érte, kifejezni Apsaynak, hogy a zsidózásában a felszabadult jókedv a sértő, mintha azt képzelné, hogy másnak is öröm ilyet hallani. Nyilván vannak betegei, akikben ettől cimborákra talál, de legalább elvben föltételeznie kéne, hogy van olyan ember is, aki nem tartozik ezek közé. Hogy nem mindenki érzi felszabadulásnak, ha azt, amit mostanáig nem lehetett, legalább is *büntetlenül* nem, a Nagy Változás óta aggálytalanul lehet csinálni, és azt büntetnék meg, aki emiatt képen találná törülni magát, mint az ön szólásszabadságának korlátozóját. És erre ne jöjjön azzal, hogy aki így érez, az épp erre a témára, gyanúsán túlérzékeny, mert megnyugtathatom, van a mentalitásában más is, ami legalább ennyire dühít. Tudniillik a biboldozás az én szememben semmiben sem különbözik attól, hogy megalázó módon, a betege szeme láttára fogdossa az aszisztensnője fenekét, és ugyanúgy csinálja, ahogy biboldozik, mintha magától értetődő volna egy nőt emberszámba se venni, sőt nem férfi és nem magyar, aki erről mást gondol. Azt a kétegy nélküli magabiztosságot utálok, ahogy ezeket csinálja. Ráadásul sunyi módon, mert miféle virtus azzal fölényeskedni, aki épp ki van szolgáltatva magának, a nővér azért, mert az állását félti, én meg azért, mert amíg rendbe nem hozta a széttrancsírozott számat, nem tudok beszélni. De egyet azért így is mondhatok magának, semmilyen szájjár nem tart örökké.

3/4. Hőszünk a hazáig tartó rövid úton végig azt latolgatta, hogy amennyiben mindezt (persze csak később, mikor már feloldódott a szájjár) így mondja el Gyógyégyének, elkerülhetetlenül szemrehányásíze lesz a dolognak, hiszen mi mást mondhat az Apsaynál töltött három óráról, gyógyulást nem hozott, vége sincs a tortúrának, további borzalmak várnak rá holnap a sztomatológián, s ezen kívül csupán az derült ki, hogy a szomszéd fogorvosnak, akihez Gyógyégyé elküldte, az ízlése penetráns, a modora visszataszító, a gondolkodása ocsmány. Szinte az utolsó pillanatban fedezett fel valamit, ami mégis Apsay javára írható: anyagiak dolgában virtigli magyar úrként viselkedett, hiszen a bölcsességfog eltöréséért, a háromórás kínlódsáért egyetlen fityinget sem számított fel.